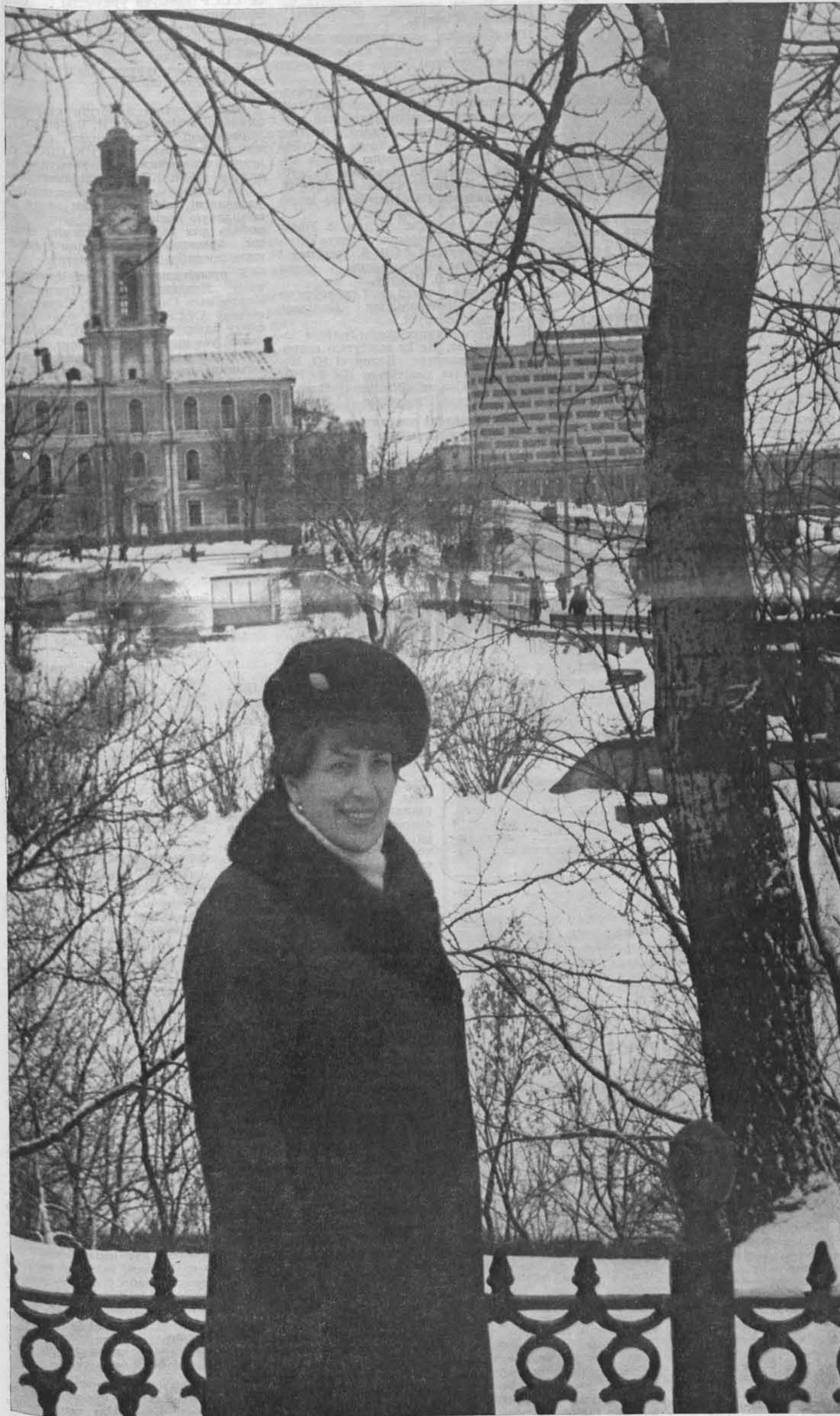


Голас Радзімы

№ 10 (1684)
12 сакавіка 1981 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.



МІЖНАРОДНЫ ЖАНОЧЫ
ДЗЕНЬ. ГЭТА ПЕРШАЕ
ВЕСНАВОЕ СВЯТА У НАШАЙ
КРАІНЕ ЗАУСЁДЫ
АДЗНАЧАЕЦЦА З
АСАБЛІВАЙ САРДЭЧНАСЦЮ
І ЦЕПЛЫНЁЙ.
У СЛАУНЫМ ЛЕСЕ ЖАНЧЫН
КРАІНЫ САВЕТАУ ЧЫТАЕЦЦА
ГЕРАІЧНАЯ БІЯГРАФІЯ УСЕЙ
РАДЗІМЫ. ВЯЛІКУЮ ПАВАГУ
ЗАСЛУЖЫЛІ ЯНЫ ТЫМ, ШТО
ПОБАЧ, У АДНЫХ
ШАРЭНГАХ З БАЦЬКАМІ,
МУЖАМІ І БРАТАМІ
ЗМАГАЛІСЯ ЗА
САВЕЦКУЮ УЛАДУ У ГАДЫ
КАСТРЫЧНІЦКАЙ
РЭВАЛЮЦЫІ, ІШЛІ ПОПЛЕЧ
СКРОЗЬ ПОЛЫМЯ
ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ.
ПРАЦА ІХ РУК БАЧНА
У НОВАБУДОУЛЯХ
ПЯЦІГОДАК, НА КАЛГАСНЫХ
НІВАХ, У СУСВЕТНЫХ
НАВУКОВЫХ АДКРЫЦЦЯХ,
ДАСЯГНЕННЯХ КУЛЬТУРЫ.
ІХ ЦЕПЛЫНЁЙ,
МАЦЯРЫНСКІМІ
КЛОПАТАМІ САГРЭТЫ
ДЗІЦЬЧЫЯ СЭРЦЫ...
СЁЛЕТА МІЖНАРОДНЫ
ЖАНОЧЫ ДЗЕНЬ У НАШАЙ
КРАІНЕ АДЗНАЧАЕЦЦА
АДРАЗУ ПАСЛЯ ЗАКАНЧЭННЯ
XXVI З'ЕЗДА
КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ
САВЕЦКАГА САЮЗА.
СЯРОД ДЭЛЕГАТАУ ГЭТАГА
ФОРУМУ BYЛІ СОТНІ
СЛАУНЫХ ДАЧОК НАШАЙ
КРАІНЫ — ПЕРАМОЖЦАУ
САЦЫЯЛІСТЫЧНАГА
СПАБОРНІЦТВА, НАВАТАРАУ
ВЫТВОРЧАСЦІ, ВЯДОМЫХ
ДЗЕЯЧАУ МАСТАЦТВА,
ВУЧОНЫХ.
ВЯЛІКАГА ГОНАРУ
ПРАДСТАУЛЯЦЬ
ШМАТТЫСЯЧНУЮ
ПАРТЫЙНУЮ АРГАНІЗАЦЫЮ
БЕЛАРУСІ НА XXVI З'ЕЗДЭ
КПСС BYЛА
УДАСТОЕНА АДНА
З ЛЕПШЫХ ПРАЦАУНІЦ
ВІЦЕБСКАГА
ТЭЛЕВІЗІЙНАГА ЗАВОДА
БРЫГАДЗІР СЛЕСАРАУ-
ЗБОРШЧЫКАУ
ТАМАРА БЕРАСЦЕНЬ.

[Працяг фотарэпартажу аб
дэлегаце XXVI з'езда КПСС
з Віцебшчыны змешчаны
на 3 стар.].

падзеі · людзі · факты

**ПЛЕНУМ
ЦЭНТРАЛЬНАГА
КАМІТЭТА
КАМУНІСТЫЧНАЙ
ПАРТЫІ САВЕЦКАГА
САЮЗА**

3 сакавіка 1981 года адбыўся Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС, выбранага XXVI з'ездам Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Пленум адзінадушна выбраў Брэжнева Л. І. Генеральным сакратаром ЦК КПСС.

Пленум адзінадушна выбраў Палітбюро ЦК КПСС у наступным саставе:

Члены Палітбюро Брэжнеў Л. І., Андропоў Ю., Гарбачоў М., Грамыка А., Грышын В., Кірыленка А., Кунаеў Д., Пельшэ А., Раманаў Р., Суслаў М., Усцінаў Д., Ціханаў М., Чарненка К., Шчарбіцкі У.

Кандыдаты ў члены Палітбюро Аліеў Г., Дзямічаў П., Кісялёў Ц., Кузняцоў В., Панамароў Б., Рашыдаў Ш., Саломенцаў С., Шэварднадзе Э.

Сакратарамі ЦК КПСС выбраны Брэжнеў Л. І. — Генеральны сакратар ЦК, Суслаў М., Кірыленка А., Чарненка К., Гарбачоў М., Панамароў Б., Капітонаў І., Далгіх У., Зімянін М., Русакоў К.

Пленум зацвердзіў старшынёй Камітэта партыйнага кантролю пры ЦК КПСС Пельшэ А.



Генеральны сакратар Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза Леанід Ільіч БРЭЖНЕЎ.

**САРДЭЧНЫЯ,
БРАЦКІЯ СУСТРЭЧЫ**

Беларускую сталіцу наведалі члены замежных дэлегацый, запрошаных на XXVI з'езд КПСС.

26 лютага ў Мінск прыйшлі намеснік Старшыні Народна-рэвалюцыйнага савета Народнай Рэспублікі Кампучыі Пен Саван, член ЦК Адзі-

нага фронту Нацыянальнага выратавання Кампучыі, міністр замежных спраў НРК Хун Сен, пасол НРК у СССР Міх Самнанг; Нацыянальны старшыня Камуністычнай партыі ЗША Генры Уінстан і член ЦК партыі Сэмюэл Вэб; Генеральны сакратар Дамініканскай камуністычнай партыі Нарсіса Іса Кондэ, член Паліткамісіі і выканкома ЦК ДКП Альфрэда Кондэ; дэлегацыя Камуністычнай партыі Філіпіна.

Госці зрабілі азнаямленчую паездку па Мінску, наведалі яго славутыя мясціны, прынялі ўдзел у сходзе партыйнага актыву сталіцы.

І сакавіка мінчане цёпла і сардэчна сустралі членаў дэлегацыі Венгерскай сацыялістычнай рабочай партыі, якая прымала ўдзел у рабоце XXVI з'езда КПСС, — члена Палітбюро ЦК ВСРП, Старшыню Савета Міністраў Венгерскай Народнай Рэспублікі Д. Лазара і члена ЦК ВСРП, Надзвычайнага і Паўнамоцнага пасла ВНР у СССР М. Сюрэша.

Разам з высокімі гасцямі з Масквы прыйшлі Старшыня Савета Міністраў Беларускай ССР А. Аксёнаў і Надзвычайны і Паўнамоцны пасол СССР у ВНР В. Паўлаў.

Венгерскія госці мелі сяброўскую гутарку ў Цэнтральным Камітэце Кампартыі Беларусі.

На Мінскім трактарным заводзе адбыўся мітынг. На ім выступілі сакратар ЦК Кампартыі Беларусі Ю. Колакалаў і член палітбюро ЦК ВСРП, Старшыня Савета Міністраў Венгерскай Народнай Рэспублікі Д. Лазар.

Госці наведалі таксама калгас імя Гастэла Мінскага раёна.

**УРАЧЫСТАЕ
ПАСЯДЖЭННЕ,
ПРЫСВЕЧАННЕ
МІЖНАРОДНАМУ
ЖАНОЧАМУ ДНЮ**

6 сакавіка ў Вялікім тэатры Саюза СССР адбыўся ўрачысты сход прадстаўнікоў партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый сталіцы, прысвечаны Міжнароднаму жаночаму дню 8 Сакавіка.

Прысутныя гораха віталі прыбыўшых на сход кіраўнікоў партыі і ўрада.

Сход адкрыла намеснік старшыні выканкома Массавета П. Вароніна.

Гарачымі апладысмантамі сустрэлі прысутныя прывітанне ЦК КПСС савецкім жанчынам, якое зачытала сакратар МГК КПСС Р. Дзяменцьева.

На сходзе гучалі словы шчырай удзячнасці ўсім жанчынам за іх самаадданую працу, за ўсё, што яны робяць для развіцця эканомікі сталіцы, прымянення багацця і далейшага росквіту Краіны Саветаў.

У прывітальным пісьме Цэнтральнаму Камітэту КПСС, Прэзідыуму Вярхоўнага Савета СССР, Савету Міністраў СССР удзельнікі ўрачыстага сходу аднадушна запэўнілі, што жанчыны, усе працоўныя Масквы, будуць і ў далейшым нястомна працаваць, ажыццяўляючы планы адзінацатай пяцігодкі, генеральны курс КПСС, выпрадаваны XXVI з'ездам партыі, памнажаць свае намаганні ў барацьбе за перамогу вялікіх ідэалаў камунізму.

**КАРЭСПАНДЭНТ «ГОЛАСУ РАДЗІМЫ» СУСТРЭЎСЯ З ТЭКЛЯЙ АЗАРОВІЧ,
ЯКАЯ НАРАДЗІЛАСЯ ПРЫ ПРЫГОННЫМ ПРАВЕ**

БЕЛЫ СНЕГ У ЛАПЕЙКАХ

У ЧАС АПОШНЯГА УСЕСАЮЗНАГА ПЕРАПІСУ НАСЕЛЬНІЦТВА [СТУДЗЕНЬ 1979 ГОДА] НА ГРОДЗЕНШЧЫНЕ І БРЭСТЧЫНЕ ЗАРЭГІСТРАВАНА КАЛЯ 200 ЧАЛАВЕК, УЗРОСТ ЯКІХ ДАСЯГНУЎ СТА І БОЛЬШ ГАДОУ. НАЙСТАРАЙШАЯ СЯРОД ІХ — ЖЫХАРКА ВЁСКІ ЛАПЕЙКІ АШМЯНСКАГА РАЁНА ТЭКЛЯ АЗАРОВІЧ: ЯНА НАРАДЗІЛАСЯ У 1860 ГОДЗЕ.

(3 газет).

БЕЛЫ-БЕЛЫ снег скрозь ляжыць у Лапейках: на агародах і поллаве, на гущарах цёмнага лесу, што з усіх бакоў падступіўся да вёскі, па стрэхах хат і хлявоў.

Дарога, што прывяла мяне сюды з Ашмян, пабегла далей, на Анжадава, а я стаю на ўтапанай абочыне, пад бляшаным знакам аўтобуса прыпынку, углядаюся ў будынкі, раскіданыя абы-як на невялікім схіле і, вядома, думаю пра чалавека, цікавасць да лесу якога прывяла мяне ў гэты прыгожы куточак роднай зямлі.

Каторая ж тут хата, дзе жыў Тэклія Азаровіч? Можна гэтая, першая ад дарогі, ля якой стаіць легкавушка, а сцяна хлёпчыка ажно пад страху закладзена белымі паленымі бярозавых дроў? Ці наступная з ярка расфарбаванай шалёўкай, ганкам і аканіцамі, якую з двух бакоў вартуюць магутныя разлапістыя дрэвы — клён і лістоўніца?

Спытаць бы ў каго-небудзь, ды вакол ні душы. Толькі ў канцы агародаў, за чорным плотам, варушыцца ў глыбокім снезе нечая постаць, але — далёка, не дакрычыцца.

Выручыў малады чалавек, які раптам з'явіўся на першым двары і аказаўся гаспадаром легкавушкі. Так і ёсць: мне туды, дзе клён, лістоўніца і нестары дамок у яркіх фарбах.

Сустрэла мяне гаспадыня — Станіслава Апанінар'еўна, і не паспелі мы як след пазнаёміцца і разгаварыцца, як на парозе, абіваючы снег з валёнак, з'явіўся і сам гаспадар — Эдвард Іосіфавіч.

Хадзіў паглядзець, ці можна на кані да лесу даехаць, — сказаў ён, вітаючыся. — Дроў трэба было б падвезці. Снегу падсыпала, а марозу добрага сёлета так і не дачакаліся — балота хліпкае... Я вас здалёк заўважыў, як вы з машыны выйшлі. Да нас часта сыны, зяць прыязджаюць, а тут, бачу, нехта не свой. Значыць, няйначай да цёткі... Так, вы ўгадалі: да вашай доўгажыхаркі, — па-іншаму

назваў я Тэклію Іосіфаўну, каб даць зразумець, што іменная мяне цікавіць. А сам аглядаюся вакол — хочацца ж хутчэй убачыць такую незвычайную бабульку.

— Спіць яна. Як паснедала, то і зноў лягла, — які ўжо ёй цяпер клопат! — кажа Стася.

— Пажыла, пабачыла... — неяк няпэўна выказваецца Эдвард, і я адчуваю, што ў яго асаблівай цікавасці да тэмы нашай гаворкі няма. А можа, мне так толькі здалося?!

КАлі Эдвард нарадзіўся, яго цётцы Тэклі было 55 гадоў, і з таго часу яны жыўць разам, у адной хаце. Ніколі не сварыліся, не абразілі адзін аднаго. Цётка калісьці яго, малага, няньчыла, а потым ён пра яе клапаціўся — а былі ж і вельмі цяжкія гады! Сваіх дзяцей траіх выгадаваў, і тыя яму ўжо сем унукаў падкінулі.

Нікога дома няма — толькі ён, жонка і цётка. Маладыя — кожны па-свойму жыццё ладзіць, хіба што на лета ўнукі з'язджаюцца на сырадой, спелыя вішні і свежыя агурочки, пазагараць, падурэць на ціхай любімым месцам іх забаву становіцца месца пад клёнам.

Клён!.. Стары, дуплісты, таўшчэзны ў камлі — ці мала галін страціў ён за свой век пад націскам раз'юшаных бур і грозных навальніц! А вось стаіць, жыве, дае ўцеху людзям. Калі, кім пасаджана гэтая дрэва, якое паважаюць за яго немалады ўзрост, як паважаюць сталага чалавека?

Лаўлю сябе на думцы: а ці

не аднагодак клён бабульцы Тэклі?

— Акурат тады і пасаджаны, калі бацька яе тут пасяліўся. І клён, і лістоўніца... І вёска наша з таго часу вядзе сваё існаванне.

Даўняя гісторыя захавалася ў памяці вялікай сям'і Азаровічаў, і вось як перадалі мне яе Эдвард і Стася, якія самі ўсё гэта чулі ад старэйшых.

Іосіф Азаровіч — не бацька, а дзед Эдварда — служыў у багатага пана ў Табарышках, пад Вільняю. Пан, відаць, ліберал быў, да таго ж — гуляка. Падмануў ён дачку свайго куцара, і тая зацяжарыла. Каб неяк выкруціцца, выдаў яе за мужа за Азаровіча і адправіў маладых далей ад сваіх вачэй. Даў ім лапінку няўробленай зямлі ў лесе, паміж Крайванцамі і Анжадавам, і стала тое месца называцца Лапейкамі.

Пасля тут нарадзілася ў Азаровічаў чацвёрта сыноў, але старэйшая за іх была Тэклія. Вось так і жылі: сцярыпелі ганьбу, затое свой куток займелі — Лапейкі...

Вядома, цяперашнім маладым Азаровічам — іх вельмі шмат, і род іх ад прадзеда дайшоў ужо да чацвёртага, а можа і пятага калена — той выпадак з часоў прыгоннага права ў сённяшнім жыцці зусім не замінае, не абыходзіць, ды і мала хто пра яго ведае. Ён, мабыць, больш цікавы для нашай гісторыі як доказ існаванняўшых некалі парадкаў і нормаў і, вядома, тагачаснага быту. Цікавы, тым больш, што доказам гэтага служыць не архіўны дакумент, не музейны экспанат, а жывы чалавек.

На жаль, Тэклія Азаровіч сама ўжо нічога не ў стане раскажаць. Яна ходзіць, есць з апетытам, вочы добрыя мае («Нітку ў іголку ўвядзе», — кажа Стася), а вось памяць слабая стала і нічога не чуе. Пазнае толькі Стасю, з ёю размаўляе; і гэта можа таму, што больш за сорок гадоў яны былі самымі блізкія, заўсёды побач.

Стася калісьці шмат чула ад цёткі Тэклі пра даўнейшае жыццё.

— Замуж наша цётка так і не выйшла. А была фаняная: танклявая, стройная, вясёлая. І жаніхі пападаліся не абыякія, толькі яна ўсё нешта перабірала. Як маці памерла, галасіла: «Ты ж мне гаспадарка не выбрала: то не такія конікі, то не такія волікі...» Дзеўкай была — танцаваць любіла. Браты ўсе былі музыканты: хто на скрыпцы, хто на цымбалах, хто на гармоніку... На вяселлях, радзінах, хрэсьбінах гралі, яе з сабой бралі. Шмат смешных выпадкаў яна з тых гулянак успамінала, раскажвала... Ну і, вядома, праца тады была нялёгкая...

КАб Іосіфаўны, трэба хоць бы ўявіць, што наша, XX стагоддзе яна сустрэла ў саракагадовым узросце. У год Кастрычніцкай рэвалюцыі па цяперашнім часе яна ўжо была б пенсіянеркай, а калі на нашу краіну напалі фашысты — ёй было за восемдзесят.

Паслухаем Стасю яшчэ: — Я замуж сюды прыйшла, то яна ўжо ні карову не магла падаць, ні свінні занесці. А вось грады паліць любіла.

Яшчэ нядаўна. Сядзе, бывала, ды так чыста выпале! І ў лазню хадзіла...

Стася дастае з куфра і паказвае цётчыны спадніцы і жакецік, пашытыя ў мінулым стагоддзі, белую шарсцяную хустку, якую яна і цяпер вельмі шануе і нікому не дазваляе браць.

Тым часам набліжаўся час абеду, і бабулька прагнулася. Абапіраючыся на кіёк, яна пратупала ў кухню, прыслала на лаўку і рэзкім рухам рукі адсунула ад сябе на сталае кубкі і попельніцу, якія ёй заміналі. Знайшла лусту хлеба, узяла лыжку. Стася паставіла перад ёю міску капусты.

Паеўшы, пачала нешта гаварыць Стасі і паказваць, вымаўляючы: «Шлух, шух, шух!» Я нічога не зразумеў. Стася растлумачыла:

— Убачыла на мне кофтаку, якая ёй падабаецца. Просіць, каб і ёй пашыла такую. Шух! — гэта значыць на швейнай машыне, хутка.

Я спрабаваў загаварыць з бабулькаю, але на мае пытанні яна не адгукнулася. Толькі выразна, нежак з выкрыкам сказала: «Адзеўся, прыгожы...» Не пазнае яна і дзяцей Эдварда і Стасі, а часам так скажа пра іх: «Быў некі чалавечак, і не брыдкі. Недзе бачыла».

Стоячы каля грубкі, я жэстамі паказаў, што грубка цёплая, грэюся, і яна зразумела, згодна кінула галавою.

...Усё-ўсё жыццё Тэклі Азаровіч прайшло ў Лапейках, дзе яна і расла, набіраючыся сілы і старэла разам з аднагодкамі клёнам, дзе нарадзіліся і памерлі людзі, якія яна калісьці хрысціла або ў каго гуляла на вяселлях, дзе шмат ёю выхаджана, вытапанна сцежак, перароблена работы, пераспявана песень, дзе — каторы ўжо раз! — сёлетняю зімою зноў выпаў белы-белы снег.

Кажуць, што нашы землякі, апынуўшыся ў чужой далёкай старане, асабліва сумуюць па белым снезе Радзімы.

Мікола ВАСІЛЕЎСкі.

КАЛІ ТАБЕ ТОЛЬКІ ДВАЦЦАЦЬ...

ВЯСНА НА ПРАСПЕКЦЕ ТЭКСТЫЛЬШЧЫКАЎ

Здавалася б, зіма Оршы да твару. Белая кудзеля снегу на прыдрамаўшых да пары таполях і ліпах, адмыслова ўзоры на вокнах робяць яе падобнай на Снягурку. Орша і ў дзевяцьсот — дзяўчынка. А наблізіцца вясна — і ў вокнах з'явіцца прывезеныя з ваколіц першыя залацістыя коцікі. Горад нагадвае Вясянюку, маладую, імпаўную, гарэзлівую. Можна ёсць гарады лепшыя за Оршу, аднак радней — няма.

І яшчэ напэўна нідзе няма столькі нявест, як у нас, шчырых, працавітых, прыгожых. Такіх, як Надзя Воранава — стужачніца Аршанскага льнокамбіната. Мяркую, не знойдзеца такога чалавека ў вядомых горадах, які б не ведаў пра яе. Пра тое, што за мінулыя пяцігодку яна выканалася сем гадавых заданняў. Пра яе грамадскую дзейнасць. Нягледзячы, што дзяўчо!

Аршанцы абралі Надзю дэпутатам Віцебскага абласнога Савета народных дэпутатаў. Давер'е і гонар — за шчырую працу, не інакш. Бо спагадлівасцю і сціпласцю Надзя падобна на равесніц — ткачых, стужачніц, прадзільшчыц. А выдзяляецца ў любой справе старанасцю, спрытам, кампетэнтнасцю.

Віяграфія яе, як кажуць, на самым пачатку. Маладая дачка вясковых настаўнікаў пасля дзесяцігодкі была на раздарожжы. Куды пайсці — у інстытут, тэхнікум, вучылішча? Тут якраз прыехала ў відпуск Галіна Баўтрашкі. Зямлячка, таксама з Белай Дубровы. Працуе на льнокамбінаце. Сустрэліся дзяўчаты, пагаварылі, і выбар быў зроблены.

— Пойдзеш да мяне вучаніцай, — заключыла Галіна. Хітравата ўсміхнуўшыся, дала:

— Не думай толькі, што ў дзявочае царства зманьваю. У нас і жаніхоў хапае. Месяц у дзіцячых яслях таксама ўдасталася... Толькі хутчэй збірайся, а то твой суджаны можа другой дастацца...

...Імправізаваная экскурсія на камбінат. Дагэтуль яна не ведала, што на тэрыторыі прамысловага прадпрыемства можа быць столькі зеляніны і кветак. Не меней, чым у іх у вёсцы. Уражвалі памеры камбіната. Прышліся па сэрцу чысціня і ўтульнасць у вытворчых карпусах: абліцаваныя светлаю керамічнаю пліткаю сцены, роўненая, акуратна насцеленая падлога ў калідорах і холах — месцы для адпачынку.

— А гэта вось сталёўка для работніц нашай трыцінай прадзільнай вытворчасці. Цяпер, значыцца, і твай. — тлумачыла Галіна. — Там — душавыя, а гэта — гардэроб. Хочаш, пакажу рабочую вопратку, якую тут выдаюць стужачніцам?

Цяпер Надзя можа сама растлумачыць і паказаць, дзе знаходзіцца бальніца і паліклініка камбіната, як прайсці ў парк адпачынку да летняга кінатэатра або да лодчайнай станцыі на Дняпры, да плавальнага басейна ці на стадыёны — іх два на камбінаце.

радзе жылы мікрараён камбіната, які ўзняўся побач з зялёнай зонай на беразе Дняпра. Сама назва новага раёна — Задняпроўе гаворыць аб тым, што цеснавата стала пасёлку тэкстыльшчыкаў на правым беразе ракі, і ён перакінуўся на левабярэжжа. У добраўпарадкаваных, з усімі зручнасцямі кватэрах тут жывуць звыш дзесяці тысяч чалавек.

Для людзей столькі зручнасцей: магазіны, цырульня атэлье, пральны камбінат, рэстаран... Усё побач, пад рукою.

Надзя пасялілася ў інтэрнаце. Жыве ва ўтульным тачка на трэцім паверсе з ткачыхаю Людмілай Кавалёвай. Абедзьве маладыя, пакуль што незамужнія, і ім хапае месца пад адным дахам. Ды хіба ж у дваццаць будзеш сядзець дома?

Цераз вуліцу — Палац культуры тэкстыльшчыкаў. А там то канцэрт, то кінафільм, то кліча музыкай і песняй дыскатэка. Тут і бібліятэка, розныя гурткі ад танцавальнага да клуба «Гаспадынька», курсы кройкі і шыва...

Праўда, у апошні час Надзя нярэдка па вечарах затрымаецца дома або ідзе ў чытальную залу. Яна стала студэнткай-завочніцай механіка-тэхналагічнага тэхнікума. На прадпрыемстве ёй прадаставілі зручную змену, даюць аплачваемыя відпускі на сесіі, а старэйшыя таварышы дапамагаюць у вучобе. Як прызнаецца сама Надзя, такія шчырыя адносіны і натхняюць, і абавязваюць. Нельга ж падвесці людзей, калі яны табе давяраюць.

З вокнаў пакоя відаць школа. Маладыя работніцы льнокамбіната часта заходзяць да дзяцей пасля ўрокаў: дапамагаць у арганізацыі адпачынку, пагасціць на школьным вечары або «Агеньчыку». Гэту дружбу шануюць школьнікі і дзяўчаты.

Кожны дзень напоўнены клопатамі, прыемнымі, радаснымі, тымі, ад якіх, як кажуць, крылы вырастаюць. Таму акрыленасць маладой работніцы — паняцце рэальнае. Вось зусім нядаўна Надзя вярнулася з Масквы. Была ў сталіцы па бясплатнай пуцёўцы — узнагарода за працоўныя дасягненні. І адпачыла, і даведлася аб многім, пабывала ў тэатрах, на выстаўках, у музеях.

...Яна прывычна бязьвіць на працу ў сваім малінавым паліто, модных боціках і футравай шапачцы па праспекту Тэкстыльшчыкаў: хутка змена. Вясня амаль што на двары, ды раніцою яшчэ золка. А ў дзень звіняць сакавіцкія капяжы. Ап'яняюча пахне вясною. У яблыневых садах над Дняпром імкнецца да сонца квецень, пакуль яшчэ нябачкая, але адчувальна блізкая. Прабегуць дні, яна вырвецца на волю і захіне сабой горад. Лёгка, бялуткая, як вясельнае ўбранне.

Хораша, калі табе крыху больш дваццаці, калі вясна просіцца ў сэрца, калі перад табой усе дарогі Радзімы.

Канстанцін СЕВЯРЫНЕЦ.



Мэтай маёй камандзіроўкі было адно з маладых прадпрыемстваў Віцебска, яго людзі. Для рашэння сваёй тэмы я выбраў тэлевізійны завод.

Прадпрыемства пачало будавацца ў сакавіку 1977 года, а прыкладна праз год завод выпусціў першую партыю каляровых тэлевізійных прыёмнікаў. «Віцязь-722» быў тэлевізору Знак якасці. Усяго ж завод вырабіў за час свайго існавання каля 70 тысяч апаратаў. Калі на заводзе я пачаў распытваць пра яго працоўнікоў, мне паралі сустрэцца з брыгадзірам слесараў-зборшчыкаў Тамарай Берасцень. «Толькі спяшайцеся: яна праз некалькі дзён паедзе ў Маскву дэлегатам на XXVI з'езд партыі». Мне расказалі, што Тамару Ці-

мафееўну вельмі паважаюць таварышы, што гэта чулы і верны сябра, добрасмелны работнік. Сваю выдатную працу яна сумяшчае са шматлікімі грамадскімі справамі. У яе шмат вучняў. Гэта моладзь, якая часцей за ўсё прыходзіць на завод проста са школы. На заводзе мне далі адрас Тамары Берасцень, і вось я ўжо звяну ў кватэру 28 вялікага дома па вуліцы «Правды». Дзверы адчыніла дзяўчынка, запрасіла ўвайсці і запэўніла, што мама хутка будзе. Пакуль раздаўся званок Тамары Цімафееўны, я ўжо ведаў, што малую завуць Юляй, што яна ходзіць у падрыхтоўчы клас сярэдняй школы, ведае ўсе літары, любіць тату з мамай, часта гуляе з імі ў парку. Тамара Цімафееўна сапраўды

прышла хутка. Я растлумачыў, чаму так нечакана завітаў да яе ў госці. Юля занялася сваімі справамі, а гаспадыня па маёй просьбе пачала расказваць пра сябе:

— Нарадзілася я ў маі 1941 года, а праз месяц пачалася Вялікая Айчынная вайна. Жылі мы тады з мамай і братам у Малдавіі. Цяжка прыходзілася маці з двума дзецьмі. Яшчэ цяжэй стала, калі даведалася, што на фронце загінуў бацька.

У 1959 годзе, калі жылі ўжо ў Беларусі, скончыўшы школу, Тамара пайшла працаваць на Віцебскі завод электравымяральных прыбораў. Была слесарам-зборшчыкам, затым брыгадзірам. За выдатную працу ўдастоена ўрадавых узнагарод. Калі пачалі будаваць тэлевізійны завод, перайшла працаваць туды.

— Я вельмі люблю свой завод, сваю брыгаду, — расказвае Тамара Берасцень. — Усе хлопцы і дзяўчаты працуюць выдатна. Мой муж таксама працуе на заводзе, ён — шліфоўшчык. Ну, а з дачкой вы ўжо знаёмы.

Развітваючыся з Тамарай Цімафееўнай, я пажадаў ёй яшчэ большых творчых поспехаў, шчасця ў жыцці і плённай працы на XXVI з'ездзе нашай партыі.

НА ЗДЫМКАХ: у адным з цэхаў Віцебскага тэлевізійнага завода; брыгада Т. Берасцень; сярод дэлегатаў на XXVI з'езд партыі ад Віцебскай вобласці; Т. БЕРАСЦЕНЬ у бібліятэцы; у выхадны дзень.

Тэкст і фота С. КРЫЦКАГА.

пішуць землякі

Хочам павіншаваць усіх жанчын рэдакцыі газеты «Голас Радзімы», усіх дачок нашай Радзімы з Міжнародным жаночым днём 8 Сакавіка! Жадаем дружнаму шматмільённаму калектыву савецкіх працаўніц добрага здароўя і самага вялікага шчасця, якое можа даць чалавеку жыццё!

Цяпер у канадскім парламенце пачата бурнае абмеркаванне пытання аб становішчы жанчын. Многія разумеюць, што адзіна правільным і справядлівым рашэннем было б забеспячэнне поўнай роўнасці ва ўсіх правах жанчын і мужчын. Аднак пры капіталістычнай дэмакратыі да гэтага яшчэ далёка.

Мы радуемся, што вам, дарагія жанчыны нашай любімай Радзімы, нават і задумвацца не даводзіцца над падобнымі пытаннямі. Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя вырашыла іх раз і назаўсёды. Ідзі вялікага Леніна ўвасобіліся ў жыццё. У Краіне Саветаў роўнасць жанчын і мужчын гарантуецца Канстытуцыяй дзяржавы. Жанчыны, асабліва маці, карыстаюцца рознымі льготамі. Дзяржава бярэ таксама на сябе значную частку расходаў і клопатаў па выхаванню дзяцей. У капіталістычных краінах аб гэтым могуць толькі марыць.

Н. і Р. МАРТЫНЮКІ.
Канада.

Дарагія савецкія жанчыны! Сардэчна віншую з Міжнародным жаночым днём! Ад усёй душы жадаем вам выслага настрою, моцнага здароўя, вялікіх поспехаў у працы і ўсіх зямных даброт!

В. і Я. БОГАРТЫ.
ЗША.

У Міжнародны жаночы дзень 8 Сакавіка хачу гора павіншаваць усіх жанчын у Беларуска-таварыстве «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» і пажадаць ім шчасця, добрага здароўя, сілы для вельмі карыснай і патрэбнай работы па ўмацаванню культуры



рных і духоўных сувязей нашых суайчыннікаў з Радзімай.

Ю. РАСАДЗІНСКІ.
Аўстралія.

Дарагія жанчыны Беларускага таварыства «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы»!

Віншую вас з цудоўным жаночым святам! Жадаем моцнага здароўя, добрага вяснянага настрою. Будзьце шчаслівыя!

Адзначаючы Міжнародны жаночы дзень, успомніце і пра нас, хто жыве на чужой старане.

Ад імя членаў праўлення і таварыства «Усход» горада Маастрыхт
А. КУЗЬМІНА.
Галандыя.

Прекрасных жанчын всей Беларусі поздравляем с Международным женским днем 8 Марта!

Желаем вам хорошего здоровья, счастья и мира, больших успехов в созидательном труде на благо нашей великой Родины!

По поручению членов Русско-славянского культурного общества города Брисбена секретарь
А. ОЖИГАНОВ.
Австралия.

Ад імя праўлення аддзела Саюза савецкіх грамадзян Бельгіі горада Шарлеруа шчыра і сардэчна віншую вас, дарагія жанчыны рэдакцыі газеты «Голас Радзімы», з Міжнародным жаночым днём 8 Сакавіка.

Ад усёй душы жадаем вам вялікага асабістага шчасця, здароўя, поспехаў у вашай такой карыснай для суайчыннікаў рабоце!

М. і Л. ГОНЬЯ-ГАРОХ,
М. КАРНІЛЬЕВА.
Бельгія.



Дваццаць пяць гадоў таму назад пражывілі для Галіны Лісоўскай першы званок у сярэдняй школе № 5 горада Мінска. Але званок ужо не для вучаніцы ці студэнткі — для педагога. Так і працуе да гэтага часу на адным месцы Галіна Кірылаўна географам. Ёй прысвоена высокае званне заслужанага настаўніка БССР.
НА ЗДЫМКУ: урок географіі вядзе Галіна ЛІСОЎСКАЯ.
Фота Ю. ЗАХАРАВА.

«Вчера, возлагая венки на могилу Неизвестного солдата на многострадальной польской земле, я мысленно возлагала его и на могилу своего отца, которого фашисты сожгли живым в 1943 году, и на неизвестные могилы четырех своих братьев, погибших на полях Польши, Венгрии, Германии».

Так в мае прошлого года начала свою речь представитель советской делегации на Европейской встрече женщин в Варшаве «Против фашизма — за мир и разоружение» белоруска Валентина Буйкевич.

Накануне Международного женского дня мы взяли у Валентины БУЙКЕВИЧ интервью.

— В одном из своих выступлений перед молодежью вы сказали, что ваше поколение напоминает рощу, почти целиком вырубленную войной, но преградившую путь фашизму. Вы имели в виду и женщин?

— Конечно же! Мои сверстницы наравне с мужчинами несли тяжкое бремя войны.

му — конечно, это было рискованно. Но ведь от этой работы зависели судьбы многих людей на фронте и в тылу. Мы подрывали поезд, идущий на фронт с боеприпасами и горючим, спасали тех, кого угоняли в Германию. Мне удалось, к примеру, раздобыть план фортификационных сооружений Дзержинска — потом его имели в своем распоряжении партизаны-подпольщики и советские войска, освобождавшие Белоруссию. Словом, приходилось делать будничную работу войны. Не раз жизнь висела на волоске. Как-то в Дзержинске меня схватили во время облавы. Выручили товарищи по подполью. В другой раз только случайность спасла меня и брата Анатолия от гибели. Это было 31 января 1943 года. Окрестные села в тот день прочесывала большая

Я согласилась поехать в Ленинград, на курсы повышения квалификации. Профессия воспитательницы мне очень нравилась, и я решила посвятить себя именно ей. Поэтому, вернувшись домой, поступила в Минский педагогический институт. Но когда закончила его, произошло совершенно неожиданное: меня пригласили в Центральный Комитет комсомола Белоруссии и, учитывая мой опыт работы с молодежью, педагогическое образование, склонность к общественной деятельности, предложили перейти в аппарат ЦК. Я согласилась. Вначале была инструктором, затем — заведующей отделом рабочей молодежи. Чтобы вполне соответствовать такой ответственной должности, закончила аспирантуру при Институте истории Академии наук БССР.

Но время идет, и все мы

СУДЬБА ДЕВОЧКИ, ОСТАВШЕЙСЯ СИРОТОЙ

«ЖЕНЩИНА И ВОЙНА — ЭТО ЧУДОВИЩНО НЕСОВМЕСТИМО!..»

В Белоруссии, например, свыше 50 тысяч женщин боролись с врагом за свободу своей Родины. И в смерти участь мужчин разделили женщины. Судьба поколения сложилась из судеб тысяч и тысяч рядовых защитников Отечества. Оно спасено ценой более 20 миллионов жизней, положенных на алтарь победы.

— Расскажите о своем участии в войне.

— Оно довольно скромное. Ведь в 1941 году мне исполнилось только шестнадцать лет. Позади было трудное, безрадостное детство. Мне было семь лет, когда умерла мать, оставив на руках отца 12 детей. Ему, контуженному на первой мировой, больному, управляться с нами было очень тяжело.

Перед войной я поступила в Минский педагогический техникум. Закончить его, увы, не пришлось. Как сейчас помню горящий от бомбежек Минск и себя, русоволосую девушку, пробирающуюся домой, в родное село Шумшину, что неподалеку от Дзержинска. Там я и стала подпольщицей.

Случилось это так. Односельчанин Андрей Муха объединил вокруг себя тех, кто хотел бороться с фашистами, — почти все взрослое население деревни. За Мухой в нашем селе давно укрепилась репутация великого умельца, мастера на все руки. Не имея никакого образования, он мог, например, легко собрать приемник. Радио было его страстью. Вот и теперь первое, что он приказал нам сделать, — это снять с машины, брошенных на полях боев и в лесах, аккумуляторы. Впоследствии они помогли нам беспрепятственно «ловить» Москву.

Вначале в партизанском отряде мне доверяли только стирать и штопать белье. Потом я стала связной между партизанами и городским подпольем в Минске, Дзержинске и на железнодорожной станции Фаниполь. Девчонке сравнительно легко было проникать в расположение фашистов, не вызывая подозрений. Первое время задания мне передавал отец. В особо опасных случаях мы выполняли их вместе. Переодевались нищими, отец брал торбу для подаваний, и отправлялись в город.

Ходить, запоминать, устраивать встречи с нужными людьми, быть готовой ко все-

карательная экспедиция. Когда мы увидели зарево на месте, где стояла деревня Скирмантово, и страшный, ни с чем не сравнимый запах горящего человеческого тела, мы поняли, что обречены. Бежать некуда. Рядом лес, но там могли быть партизаны, наши следы привели бы к ним. Решили уйти из домов и прятаться в скирдах сена, погребках, на чердаках сараев. Я выбежала из дома буквально на пять минут раньше отца и Анатолия и бросилась в соседнюю хату. Каратели уже шныряли по избам. Отцу и брату они не разрешили выйти на улицу. Заперли двери, выбили окна и стали бросать в дом факелы из соломы, облитой бензином.

Толика спасли... куры. От дыма и огня птицы стали метаться по двору. Фашисты принялись ловить их. В суматохе брату удалось выскользнуть. А отец сгорел заживо. Палачи «работали» выборочно. Затем они сожгли семью Санторовичей — мать и восемь детей. Мы не знали еще тогда, что точно так же фашисты поступали по всей Белоруссии. 627 деревень вместе с людьми были сожжены инквизиторами...

В 1944 году Белоруссия была освобождена. Для меня война закончилась... если, конечно, допустить, что для женщины, потерявшей своих близких, война когда-нибудь кончается. На фронт ушли братья. Четверо погибли. Трое умерли от ран позже. Осталось нас пятеро.

— Как сложилась ваша послевоенная судьба?

— Поначалу было очень трудно. У меня на руках осталось трое младших — две сестренки и брат. Как быть с ними, чем кормить, во что одевать? Штаб партизанского движения пришел на помощь — направил меня воспитательницей в школу заводского обучения. А мне самой-то 19 лет. Поехали всей семьей. Школа готовила строителей — тогда эта специальность была особенно нужной. Ведь чтобы восстановить разрушенное войной, нужно было как минимум иметь над головой крышу. Люди жили в дощатых бараках, сараях, землянках. Мы строились прямо в школе, в одной из комнат, в которой днем шли занятия.

Так продолжалось три года. Девочки мои подросли, брат тоже, пошли в школу.

выходим, увы, из комсомольского возраста. Сейчас я работаю в аппарате ЦК Компартии республики.

Что касается моей личной жизни, то она также сложилась удачно. Мой муж Владимир Караваев — кандидат медицинских наук, преподает в Минском медицинском институте. У сына Георгия уже своя семья, и теперь свободное время с удовольствием посвящаю любимой внучке Аленке.

— Если бы у вас была возможность обратиться ко всем женщинам мира, что бы вы им сказали?

— Я бы напомнила им об особой ответственности нас, женщин, перед миром. Женщина и война — это чудовищно несовместимо! Разве мы даем жизнь, чтобы позволить варварски отнять ее? Разве война — не преступление против природы, против женщины-матери? Но борьба за мир, сказала бы я им, не абстрактные слова, не дань времени. Это совершенно конкретные действия. Я, например, постоянно выступаю перед молодежью, рассказываю об ужасах войны, о страданиях, которые она причинила и причиняет людям. Вношу деньги в Фонд мира.

Женщины планеты могут многое сделать для спасения мира. За его судьбу они отвечают, воспитывая своих детей. Я не побоюсь сказать, что агрессивная политика тех или иных государств во многом лежит на совести женщин. Да, ни в одной стране женщины не хотят войны. Но достаточно ли они солидарны друг с другом, настойчивы, терпеливы, достаточно ли образованны, наконец, чтобы бороться за мир?

Мне вспоминается поразительный вопрос, который на прошлой годней Европейской встрече женщин-антифашистов задала делегатка из Швейцарии. Услышав о бесчинствах гитлеровцев во время оккупации Польши, она сказала: «Неужели нельзя было вызвать полицию?» Многие, к великому сожалению, обнаруживают подобную неосведомленность о второй мировой войне, о том, что такое фашизм в действительности. Могут ли они разоблачить ловкие приемы политиков, поднаторевших в пропаганде войны? Конечно же, нет. А ведь борьба за мир во всем мире — это дело, не терпящее отлагательств.

Беседу записал
Юрий САПОЖКОВ.

USSR PREPARED FOR DIALOGUE

In his Report to the 26th CPSU Congress, L. I. Brezhnev cited a very pertinent fact illustrating both the futility of attempts to "out-muscle" the USSR in the military field, and the senselessness of spending huge amounts of money on the arms race. At one time, the USSR proposed a ban on the development of the naval Trident missile system in the USA and of a corresponding system in the USSR. The proposal was rejected. He then, apparently, were that military superiority over the USSR was possible. So what happened? The United States developed the Ohio submarine with Trident-I missiles. The Soviet Union developed an analogous system, the Typhoon.

"So, who has stood to gain?" Leonid Brezhnev posed a very apt question.

We were not the ones to begin the arms race. Nor are we the ones who are encouraging it. Former US President Jimmy Carter proudly declared at the end of his term in office that it was the Western countries and the United States, first of all, which initially developed all or nearly all the weapons of mass destruction. The ex-president is right. One might argue about other things, but in this area the "free world" has managed to be ahead of everybody. The USSR was only answering, was forced to answer the threats. To use chess terminology, the United States is always playing White in the arms race.

L. I. Brezhnev pointed out in the Report that the arms race over the past few years had become increasingly dangerous. The changes in the development of military hardware have been

so rapid and profound, and such kinds of weapons are being developed that the control over them—which means an agreed limitation—could become not only exceptionally difficult, but utterly impossible.

Can this process, which so gravely threatens all mankind, be stopped?

"Yes, it can!"—the USSR says.

At the 26th Congress, L. I. Brezhnev presented an impressive Programme. The new proposals embrace a very broad range of questions, both political and military. They relate to the situation in Europe, in the Middle East and in the Far East. Their implementation will make the international situation far healthier.

The new proposals are a logical extension and development

of the Peace Programme elaborated ten years ago by the 24th Party Congress. The CPSU is still committed to that policy—to ensure the peaceful development of Soviet society, and to rid the world of the threat of nuclear war.

One would be making a very grave mistake to explain the USSR's new proposals as arising from weakness. The USSR has never permitted and will never permit itself to be addressed in the language of diktat. There is nothing at all to be gained from attempts of this kind. The USSR's commitment to peace stems from the nature of our system. We cherish Lenin's thought that disarmament is the ideal of socialism. There is no such phenomenon in the USSR as the military-industrial complex, nor is there any strata of society that might profit ma-

terially from war or war preparations. The USSR has no territorial claims against its neighbours.

The Soviet Union is ready to cover its half of the road to solve the most urgent and topical problems facing mankind. This is the meaning of the foreign policy programme presented by L. I. Brezhnev, General Secretary of the CPSU Central Committee, at the 26th Party Congress.

"We are prepared to have this dialogue," L. I. Brezhnev emphasized.

He also expressed hope that those making American foreign policy today would finally be able to take a more realistic look at things.

It is now up to the Western countries. They must answer whether they are prepared to cover their part of the road.



Spring Over the Year

The creative destiny of Tatyana Kolomiitseva was difficult, but happy. For the first time she occupied the conductor's stand of the Byelorussian State Order of Lenin Academic Bolshoi Theatre of Opera and Ballet just after the war. The restoration of the theatre in which also took part singers, dancers and musicians was still carried on. But the graduate of Odessa Conservatoire, who showed her bravery in the defence of the Caucasus, already started the rehearsals with Larisa Alexandrovskaya, Isidor Bolotin, Raisa Mlodek... That was the beginning of the creative biography as a conductor of the People's artist of the Byelorussian SSR Tatyana Kolomiitseva.

It is considered that the profession of a conductor is not for women. To conduct a big orchestra, to make it sound in one's own style is not so easy. Even in our country, famous all over the world for its musical culture, there are only two women who occupy conductor's stands—

Veronika Dudarova in Moscow and Tatyana Kolomiitseva in Minsk. For Tatyana Kolomiitseva numerous rehearsals, performances, opening nights, tours, concerts—it is just ordinary work, but for those who are in the hall—it is an unforgettable holiday.

In any season of the year Tatyana Kolomiitseva at her concerts makes us feel like in spring. She works with enthusiasm over musical compositions that were performed very rarely or are performed for the first time. The orchestra, conducted by her, gave life to compositions that became the classics of Byelorussian music. These were the compositions of Eugen Tikotsky, Vladimir Olovnicov, Nikolay Churkin, Grigory Pukst, Nikolay Aladov, Vasily Zolotarev, Eugen Glebov...

The orchestra which is conducted by Kolomiitseva sounds romantically, magically. She likes fairytales very much as they make us wonder to each manifestation of life and sound like music. And for

her, all her life is the world of music. She puts all her heart into her work. That is why spring always meets us in the fantastic palace of the theatre.

New works of Tatyana Kolomiitseva beautified the repertoire of the theatre. Together with the colleagues from German Democratic Republic and young conductor Vladimir Moshensky she staged Wagner's "Lohengrin". Tatyana Kolomiitseva is full of creative energy and as before generously gives us as a present the everlasting spring of her talent.

V. LEVIN

On photos:

1. On the stand—conductor of the Byelorussian State Order of Lenin Academic Bolshoi Theatre of Opera and Ballet Tatyana Kolomiitseva.
2. T. Kolomiitseva at the rehearsal.
3. T. Kolomiitseva with the musicians of the orchestra.
4. At home.

Photos by V. VITCHENKO



WOMEN BENEFIT FIRST OF ALL

Six years ago, the United Nations proclaimed the period 1976-1985 the UN Decade for Women, with the motto: "Equality, Development and Peace". A World Plan of Action was adopted to help eliminate discrimination against women. Last year in Copenhagen, women representing 145 countries evaluated the results of the five-year period and outlined the future plans.

Here Lidiya LYKOVA, Chairman of the Commission for Women's Labour and Everyday Life, Mother and Child Care of the Soviet of Nationalities of the Supreme Soviet of the USSR, gives an APN correspondent some facts and figures as to how the Tenth Five-Year Plan, which coincided with the first half of the Decade, benefitted Soviet women.

First of all, the targets set in the World Plan of Action have all been a feature of Soviet life for a long time. During the past five years, our country made a further great stride in the social field. Over three thousand million roubles more were spent from the national income to improve living standards than in the previous five-year period.

The grants and benefits paid out of the state budget to meet social and cultural requirements have also increased. In per capita terms these now come to 438 roubles compared to 354 in 1975. These funds ensure that the Soviet family pays nothing for education or any forms of medical care, including professional pre- and postnatal care. They also cover four-fifths of the cost of sending children to nursery schools and creches.

Today there are 500 organizations (among them specialized research centres) engaged in areas of labour protection, including the development of the best possible conditions for working women.

In keeping with the resolution of the Council of Ministers of the USSR and the All-Union Central Council of Trade Unions, as of January 1, 1981, women had pretty well been taken off all jobs where conditions were arduous or hazardous. Naturally, not one of those women found herself without a job.



— Пра што ваша новая кніга, Іван Данілавіч?

— У кожнага чалавека, мусіць, бывае такая часіна, калі яму здаецца, што ён калісьці праскочыў міма часосці вельмі важнага і сур'ёзнага ў сваім жыцці, чаго зараз якраз не хапае. Чалавек шукае гэта «што-сьці», але час прайшоў, яго нельга вярнуць, а разам з ім ужо нельга вярнуць і тое, што стала мінулым, — нельга ні перарабіць яго, ні змяніць.

У хаце было ціха і холадна.

Старая Маланка позна ўвечары вярнулася ад Мані і Ілюка, сваіх самых блізкіх суседзяў, да якіх яна часта ходзіць глядзець тэлевізар, і, не запальваючы лямпачкі — праз вокны, што ўзяліся белымі марознымі лістамі-папарацінамі, шчодро лілося поўнае, лядзянае месячнае святло, і ў хаце было відна, нібы ўдзень, — патупала ў парозе, нагою пасунула дровы пад загнетам, што выкаціліся на хату, лепей накрыла накрыўкамі вядро з вадою, глядзіць з малаком — ад ката (ай, ён усё роўна, змей, зваліць, ссуне, калі ноччу захоча піць, але ж хай пакуль што хоць будзе накрытае), падцягнула гіру ў ходзіках, што чакалі на сцяне (бач, зранку забылася гэта зрабіць), і, крэхчучы, палезла на печ. Яна, нібы курыца на седале, доўга кешкалася там — відаць, выбіраючы мякчэйшае і цяплейшае на чарэні месца, падсцілаючы пад сябе якое лайно і накрываючыся, нібы шырокім крылом, коўдраю ці якой не новаю ўжо фуфайкаю. Потым сцішылася, супакоілася і загаварыла:

— Слухай, сыноч, ты ўжо, відаць, і засумаваў тут адзін, мусіць, думаеш, куды гэта старая пайшла, дзе так забавілася, што і дадому не вяртаецца. А я ў Мані была. Ты ж ведаеш, я часта да іх гуляць хаджу. Праўда, Ілюка гэта спаткаць не падабалася, усё на мяне коса глядзеў: «Чаго ты, старая, кожны дзень у мяне пад нагамі блытаешся?», а пасля прывык — маўчыць ужо. А што ж ён будзе гаварыць, калі я яму дзяцей пагадаваць памагла, а цяпер і з унукамі тады-сяды забавляюся. І дзеці ж яго, бывала, як што — так і бягучы да мяне: «Баба, а нас бацька набіў». Я тады хоць і праз плот, але часам і насваруся на Ілюка: «Нашто гэта ты, змей, дзетак набіў! Яны ж яшчэ малыя, як кацяняты, — нічога не разумеюць». А той тады за дзяцей возьмецца: «Бач ты іх, бабу сабе знайшлі! Якая яна вам баба? Яна ж вам ніякая не баба. Вунь у вас свая, родная баба ёсць — Аўдотка. Чаму вы да яе не бегаеце, а толькі ў гэтай Маланкі і седзіце? Можна, у яе ганак мёдам намазаны, ці што? Кыш зараз жа да свае бабы Аўдоткі!» А тыя стаяць ціхенька, за маю спадніцу трымаюцца і нікуды не ідуць. «Мы хочам да Нікайнебабы», — шэпчуць. Гэта яны мяне так завуць — «Нікайнебаба»: бацька кажа, што я ім ніякая не баба, дык яны і паўтараюць.

А ты чаго смяешся, змей? Я ж не табе раскаваю, а сыну. А табе калі нецікава, не слухай. А то ён усё свае кепкі строіць. Цябе, бывала, хлебам не кармі, а толькі дай парагатаць. На сваім вяселлі і то з мяне, маладой, смяяцца спрабаваў. Спі ўжо...

Не, няма чаго, сыноч, бога гнявіць, нядрэнна жыве Маня з Ілюком. Праўда, прыйшла яна некаж да мяне, а сама сумная-сумная такая. Паклала галаву мне ў прыпол і плачыць-плачыць, аж заліваецца, — во, думаю, колькі слёз у яе, беднай, сабралася. І нічога мне не гаворыць, а толькі пытаецца: «Дзе гэта, мама, наш Косцік дзеўся?» А я потым ужо даведлася: гэта ж яе Ілюк набіў. Тады я яго неяк убачыла ля калодзежа ды і кажу: «Навошта ж гэта ты, змей, Ма-

Друкуецца са скарачэннямі.

ЛЯЧЭННЕ ЧЫСЦІНЁЮ

«Жанчына сярод мужчын». Так называецца новая кніга прозы Янкі Сіпакова, якая выйшла летась у выдавецтве «Мастацкая літаратура». Апавяданне «Слухай, сыноч» мы перадрукоўваем з гэтага выдання.

Кніга «Жанчына сярод мужчын» выклікала цікавасць у чытачоў, нават спрэчкі наконт некаторых жыццёвых праблем. Таму напярэдадні 8 Сакавіка карэспандэнт «Голасу Радзімы» задаў аўтару некалькі пытанняў.

Вяртанне назад, туды, да сябе, аналіз сваіх памылак, карэкцыя сваіх жыццёвых прынцыпаў, лячэнне чысцінёю і справядлівасцю — вось пра што цыкл апавяданняў «Жанчына сярод мужчын», аб'яднаных адной тэмаю і аднымі клопатамі.

Чалавек і грамадства, чалавек і сям'я, чалавек і людзі, раз'яднанасць і ў той жа час самая цесная сувязь, пошукі правільных шляхоў, шчырых

адносін між людзьмі — пра гэта аповесць «Жыві, як хочацца».

Другая аповесць — «Пыл пад нагамі» — пра нялёгкае каханне, пра тое, як нават у складаных жыццёвых сітуацыях можна застацца чыстым, сумленным, справядлівым, як нават вайна не можа зламаць, знішчыць чалавечую дабрыву.

Уся ўвага аддадзена душы чалавека, яго маралі. Яна пра каханне, якое, нават і нешчас-

лівае, узвышае чалавека. І яшчэ пра жанчыну.

— Дарэчы, а чаму так называецца кніга? У многіх творах дзейнымі асобамі, актыўнымі, галоўнымі выступаюць мужчыны, жанчыны і паміж сабой у іх складаныя ўзаемаадносіны...

— Жанчына дае нам жыццё і потым імкнецца рабіць усё, каб гэтае наша жыццё было прыгожым, шчырым, радасным, сумленным, шчаслівым. Таму што яна стаіць у цэнтры дабрывы, і дзякуючы гэтаму робіцца цяплей і ласкавей на нашай не надта яшчэ цёплай і ласкавай планеце.

Літаратура і мастацтва заўсёды ўдзялялі вялікую ўвагу жанчыне. З чым толькі не параўноўвалі яе пазытыўна і кветка, яна і мора, яна і сонца, яна і дыханне. І ружа, і мясяц, і птушка, і травінка. І ўсё ж, мне здаецца, самае правільнае было б вось такое параўнанне: жанчына — гэта жанчына. Бо яна — сама дасканаласць, сімвал жыцця, і ў жывой і нежывой прыродзе няма прадмета, з якім яе можна параўноўваць без уроні, без страт.

— Якой вам бачыцца жанчына ў рэальным жыцці і сучаснай беларускай літаратуры?

— Жанчына мае вельмі многа абліччаў: маці, жонка, бабуля, каханая, дачка, сястра і г. д. І яшчэ яна — даярка, ткачыца, настаўніца, сцэнарystка, тынкоўшчыца, доктарка, трактарыстка, прадаўшчыца, прыбіральшчыца, дырэктар завода, бібліятэкарка. А ў час вайны яна была партызанка, сувязная, санітарка, разведчыца, падпольшчыца...

Нават дзівішся часам, як усё гэта толькі можа змяшчацца ў звычайным, такім маленькім і такім чулівым жаночым сэрцы.

А вось жа змяшчаецца. У ім змяшчаецца нават уся наша вялікая і неабсяжная Радзіма. Дарэчы, Радзіма — таксама жаночага рода...

— Хацелася б ведаць імя той, хто вас натхняе, вашай музы...

— Муза ў паэзіі, ды, мусіць, і ў прозе таксама, адна. І імя ў яе зноў жа прыгожае і цудоўнае: Жанчына. У свой час я прысвяціў гэтай музе гімн — напісаў вянок санетаў і назваў яго «Жанчына».

Янка СІПАКОВ



АПАВЯДАННЕ

ню б'еш!» А ён: «Не лезь ты, цётка, не ў сваё дзела». — «Якая я табе цётка? Ага, пляменнічак мне знайшоўся. Ты, змей, рук сваіх дужа не распускай». — «Во, бачыце, не падабаецца, што я яе цёткай забуду, — скардзіўся ён потым бабам. — А як мае дзеці яе бабаю забуду, дык ёй гэта даспадобы». А калі б на цябе дзень — дык а як жа твае дзеці мяне яшчэ зваць будуць? Ведама, баба. Я старая, для ўсёй вёскі баба, дык і для іх — таксама баба...

Але няпраўда, ён мне і падможыць, і падсобіць, калі што трэба. І дроў прывязе, і гарод узарэ, і страху залае. А то неяк комін мне паправіў — ён ужо зусім развальваўся. Зрабіў — і нават у хату не зайшоў. Пасля я ўжо ўбачыла, сустрэла яго зноў ля калодзежа ды і кажу: «Ці не ты гэта, змей, мне комін паднавіў?» А ён смяецца: «Хіба я так высокая залезу — я ж вышынні баюся: галава кружыцца. Гэта ж Юрасік Максімаў зрабіў — я толькі яму цэглу на страху падаваў». — «Ты мне, змей, абачаго не выдумляй. Лепей скажы, чым я разлівацца з табою буду». — «Можна, калі крапчэй насварышся на мяне — вось і ўвесь наш разлік будзе», — смяецца. «А то, можа, зайдзі, я вунь з крэмы нейкага півта дужа шумлівага прынесла».

Не, няпраўда, Ілюк харошы чалавек. Як трэба, дык і абстаніць. Ад Скрыль ўсё мяне бароніць.

Гэта ж раздзічаў, рассыцеў, выбуздаваў Скрыль — помніш, ён па другі бок ад нас жыве. Ні курыцы маёй выйсці з двара не дазваляе, ні карове раўнуць ці травіну якую ўхапіць не дае. Што карове! Ён сонца і тое засланіў бы ад усёх, каб яго толькі на адны яго грады свяціла. А ўвосень, калі гарод пераворваў, так ужо шчыраваў мяжу сабе пераараць, што зямлю аж з-пад плота плугам выкалупваў. Каб ты толькі пабачыў, сыноч, — конь ідзе далёка ад мяжы, а ён усё пад плот — плугам, плугам: так ужо яму хацелася маёй зямлі сабе наараць. Ворчыць па частаколе дрымчыць, а ён усё арэ.

Ён жа, сыноч, заўсёды скнары быў. Ці помніш, як ён цябе, малага яшчэ, у слівах заспеў? Узяў на рукі, падняў за частакол, а частакол яго унь які высокі, ды і выкінуў на вуліцу. А зямля ж там была ўбітая, нібы на таку. Дык ты, помню, цяжынянка так тады ўстаў. Нават і слівіну тую напшчасную, за якую столькі нацярпеўся, з рукі не выпусціў — так і прыйшоў з ёю, расціснутай, дадому.

А потым, калі ён пачаў ужо маю зямлю з-пад плота выграбаць рукамі,

я не сцярпела: не, думаю, доўга я маўчала, а тут ужо не змоўчу. Пайшла да старшынні, расказала яму ўсё. А ён і кажа: «Скрыль жа ў нас механізатар». Тады я і ўзлавалася: «Не ведаю, можа, для вас ён і механізатар, а для мяне ён проста паліцай». Ой, сыноч, нарабіў ён тут у вайну — многія не забудуцца. Ён і дзядзьку твайго, Алеся, калі таго гестапаўцы схпілі, кажуць, памагаў дапрошваць...

Тады я пайшла да самога Скрыль. Сустрэла яго на двары і ўсё яму гаварыла. «Пайду, кажу, Максіму Ілюкову скардзіцца. Няхай ён цябе, паліцай, дапросіць. Можна, ты яму раскажаш, як немцам памагаў партызан лавіць». А ён маўчыць, нічога не гаворыць, сапець і толькі ў зямлю глядзіць. І ён у зямлю глядзіць, і Гітлер побач таксама ў зямлю глядзіць, навіязаны непадалёку ходзіць. Ага, Гітлер. Гэта ў яго, сыноч, такі сабака ёсць — Гітлер. Як і сам Скрыль, ён ніколі на людзей не глядзіць — усё ў зямлю. А як пачне брахаць, вуха ў яго звальваецца наперад і, нібы пасма валасоў, усё вока засланяе. Тады ён — акурат той шалёны...

Пасля, бачу я, нешта перамяніўся мой Скрыль, памякчэў. Няўжо мяне збаяўся? Аж потым мне Маня расказала, што Ілюк хадзіў да яго і дужа заступіўся за мяне, прыстарыў паліцай: «Дакуль ты, Скрыль, будзеш здэкавацца з гэтай партызанскай хатой?»

А ён, канечне, жыве і цяпер... Легкавую машыну, «Запарожца», купіў... Але не кажы ты, сыноч, — ёсць усё ж, мусіць, бог на свеце. Чуя я неяк, Гітлер брэша, ды так ужо заядла — аж голас сарваў. Зірнула я ў акно і сама здзівілася — дзе тут сабаку не спалохацца: у Скрыль двор заяджае нейкая машына, а на ёй яшчэ нешта стаіць. Прыгледзелася я і бачу — гэта ж «Запарожца» Скрыль на машыне прыехаў. Але памяты ўвесь нейкі, шкло ў ім павыбіванае. І хоць я, сыноч, не злая, чужому няшчасцю ніколі не радавалася, а тут усё ж увеселела: думаю сама сабе — так табе, Скрыль, і трэба. Ёсць жа на свеце справядлівасць!

Ай, бог з ім, сыноч, з тым Скрылём. Знайшлі пра каго гаварыць. Было б таго чалавека, а то недаробак нейкі, малы, у лыжы з вадой утопіцца.

І Маня мне тое ж гаворыць. Прыйдзе, разважа — дык неяк і павесялее. А дай-тку каб без яе, мне і зусім бы кепска было. Добра, што яны пабудаваліся блізка, — праўда, Ілюк не хацеў тут, думаў на бацькавіне сваёй будавацца, а Маня адгаварыла.

Маня ўвесь час мяне мамаю заве — як назвала першы раз тады, на нашым вяселлі, так да сёння і заве. Ці помніш ты, сыноч, сваё вяселле? Ой, як даўно тое было! Акурат жа за тыдзень перад вайною: у тую суботу мы вяселле табе справілі, а ў гэтую ўжо і вайна пачалася. Праз тыдзень цябе і забралі ад Мані. А Маню ж я, быццам дачку, люблю. Забудуся калі, дык мне ўмроіцца, што гэта твае і і дзеці і ўнукі на Маніным падвор'і бегаюць. А ты, здаецца, недзе касіць пайшоў. Ці ў лес па дровы паехаў. Ды і так яны ўсё роўна ж твае дзеткі. Маня ж, іхняя мама, — тая самая. А яна ж твая жонка. І твае яны, пэўне, такія былі б.

Ну спі, сыноч, спі. А то я табе во назюкала тут, натлуміла галаву. Але ж нічога: і табе, можа, цікава было маю балбатню паслухаць. Ды і сама я нагаварылася з табою. Бацька даруе, што я не яму, а табе ўсе свае навіны расказала: ён жа не глухі, таксама чуў. А цяпер спі. Дабранач табе, сыноч.

Здаецца, усё расказала. А калі што новае ўспомню, я табе заўтра раскажу... Хведар, не смейся мне, змей. І ты спі ўжо...

Старая Маланка сціхла і зірнула на асветленую месячным святлом сцяну, дзе ў вялікай — ці не ад абраза — рамцы вісеў партрэт яе адзінага сына, які пайшоў на вайну праз тыдзень пасля свайго вяселля, а вярнуўся дадому толькі невялічкаю і жахліваю паперкаю, дзе гаварылася, што ён загінуў смерцю храбрых, і дзе было столькі матчынага гора, якое нельга выплакаць за адно жыццё.

На другой сцяне вісеў партрэт Хведара, Маланчынага мужа, партызана, які не выйшаў з апошняй перад вызваленнем блакады. На партрэце ён, як і ў жыцці, весела ўсміхаўся. Хоць старой Маланцы з пачы Хведаравай картачкі і не было відаць, яна ведала, што ён усміхаецца — такім яшчэ да вайны падлавіў яго фатограф, і яна прывыкла ўжо за столькі год (калі ні зірне — усміхаецца) да гэтай яго ўсмешкі, штодзень сустракаючыся з ёю ў хаце.

Сын жа, як мроілася маці, глядзеў на печ. Маланцы ўвесь час здавалася, што ён заўсёды глядзіць са здымка толькі туды, дзе яна: яна сядзіць ля акна — і ён глядзіць на лаву, яна бярэ чапалю — і ён глядзіць у чалеснік, яна палудне — і ён глядзіць на стол.

Старая кіўнула партрэту галавою і яшчэ раз пакадала:

— Дабранач, сыноч.

Няпэўнае месячнае святло, прасачыўшыся праз замрылы шыбы, некалькі таямніча клубілася і гусцілася на здымку, яно пералівалася свецаняемі, ад чаго твар хлопца нібы ажываў — маці здавалася, што яе сын сіліцца ўсміхнуцца ёй ці, заўсёды такі ласкавы, спрабуе адказаць хоць аднымі вачыма:

— Дабранач, мама.

Пляма месячнага святла паволі прайшла па сцяне, перасунулася на другую, асвятліла і той партрэт, дзе сапраўды хораша ўсміхаўся Хведар, малады яшчэ — амаль хлапчук — Маланчын муж.

НОВЫЯ ВЕРШЫ

Яўгенія ЯНІШЧЫЦ

3 кнігі «НА БЕРАЗЕ ПЛЯЧА»

Свет адкрыты і босы
На радзіме маёй.
Жаўруковыя росы
І трава — зверабой.

Тут не хваляцца шчасцем:
Як жывецца — жывуць.
Ды любыя напасці
Лекам песні звядуць.

Ой, як ціха пяецца
Пра лясок-невысок,
Пра Марусіна сэрца
І яе паясок.

Паясочкам — сцяжына,
Перавяслам — жытло,
І Любоў, і Айчына.
Ты, як зроду было.

«На, паеш, мая лябёдка,—
Галасочак каб не знік». —
Бабка ставіць скавародку
На мой чысты чарнавік.

Усміхаюся: «Пячатка
Прынароўлена. За сімі!...»

«Ты смятанку еш, дзіцятка,
Ай, худзенькая ж саўсім!
З рук адбілася, няйначай!...»

[Можа, й так, а можа, й не].

Бабка з ласкаю дзіцячай
Пазірае на мяне.

Спахмурнее неспадазёўкі,
Не забудзе нагадаць:
«От пайшлі ж сягоння дзеўкі —
Толькі б талію трымаць!»

І шчыруе зноў увішна
Над галованькай маёй.
«Толькі есці многа — лішне,

Да жыцця спадзе настрой», —
Я адказваю...

[Тым часам

з кубка пеніць сырадой].

Таіса БОНДАР

3 кнігі «...І ГОЛАС НАБЫЛА
ДУША»

Уласным лёсам спалучыць вякі,
Адчуць сябе дачкой свайго народа
І гаварыць з зямлёй на мове роднай —
Заўжды адказна.

Словам трапяткім

Крануся цішыні — і не парушу
Жывую сувязь лёсаў і часоў.
Святлеюць будні —

і світаюць душы.

І змест яшчэ нявыказаных слоў
Усё значней імгненне за імгненнем.

Патрэбен новы крок — і новы ўзлёт.
І радасць прынясе свой першы плод.
Паверыцца:

прышла пара здзяйсненняў.

РОДНАЯ МОВА

Я выпешчу, выпушчу ў ранак вясновы,
Як птушак, душы заповітныя словы
Пасланцамі песеннай матчынай мовы.
Каму — і якія! — патрэбны замовы,
Каб не забыць, як на голлі сасновым
Ліўні развешваюць смех перуновы,
Каб не забыць, як на лісцях кляновых
Дыхае хлеб у цішы вечаровай.

Родная мова...

Нас ёй вучылі
Цёплыя мамыны рукі ў маршчынах,
Вусны каханага, песні спачыну,
Боль у качан адзінокай жанчыны,
Сны і бяссонне пад спеў салаўіны,
Даўнія, горкія бацькі ўпаміны...

Несці нашчадкам мне ў сэрцы

даччыным

Матчыну мову, мову Айчыны.

ІНТЭРВ'Ю З «ТРАДЫЦЫЙНАЙ» ЖАНЧЫНАЙ

СВЕТ ТРЫМАЕЦЦА
НА ІХ ДАБРАЦЕ



маецца на жаночай дабраце, цяр-
плінасці, мяккасці, далікатнасці,
самаахвярнасці.

— Напэўна, я не памылюся, калі
скажу, што лепшае са створанага ва-
мі на сцэне — характары глыбока на-
цыянальныя, народныя, якім яўраз
уласцівыя ўсе тыя рысы традыцый-
най жаночасці, якія вы адзначылі...

— Так. Мае любімыя ролі —
Ганна Чарнушка са спектакля
«Людзі на балоце» Мележа, Юлія
Тугіна з «Апошняй ахвяры» Аст-
роўскага, сакратар райкома Маша
з «Першай старонкі» Ніны Іван-
тэр. Гэтыя гераіні — жан-
чыны са складаным лёсам,
ім давалася прайсці праз вя-
лікія выпрабаванні на шляху да
свайго ўласнага шчасця. Душэўна
чыстыя, шчодрыя натуры, яны імк-
нуліся, кожная па-свойму, прыно-
сіць карысць людзям, марылі пра
каханне, кахалі... І ў каханні яны
самаадданыя, верныя.

— Калі ўжо вы загаварылі пра ка-
ханне, дык хочацца ведаць вашу дум-
ку: ці такая ж вялікая роля кахання
ў жыцці нашай сучаснасці, як і ў ра-
нейшых часы?

— Вядома. Як і сто, і тысячу
гадоў назад. Жанчына створана
для кахання. Сёння яна больш цяв-
роза ставіцца да свайго выбранні-
ка, мяркуючы знайсці ў ім адна-
думца, сябра. Цяпер рэдка пачуеш
— шлюб па разліку. Але ў наш час
жанчына не можа задаволіцца
толькі асабістым шчасцем.

— Як «традыцыйнай» жанчыне,
вам, напэўна, падабаецца атрымлі-
ваць падарункі?

— Падабаецца! Асабліва, калі
яны — сведчанне ўвагі да цябе
блізкіх людзей, сяброў. Скажам,
дзюбязь — вясновы букетік фія-
лак у грывёрцы або сувенір з да-
лёкай паездкі... А яшчэ больш ра-
дуюся, калі ўважлівым словам адра-
раць. Раптам адзначаць, як добра
ты сёння выглядаеш, ці як пасуе
табе новая сукенка.

— Сямейныя жанчыны часта скар-
дзяцца, што за хатнімі клопатамі ім
не хапае часу зрабіць модную пры-
чоску, паглядзець цікавы кінафільм,
наведаць сяброў. Вам таксама?

— Часам сапраўды бывае нялёг-
ка. Але цяпер ужо дзеці падраслі,
абодва школьнікі, дапамагаюць
адзіна аднаму, разам рыхтуюць уро-
кі. Кожны з іх мае па дому нейкія
абавязкі — ходзіць у магазін, пры-
бірае свой падок. Дарчы, і муж
заўсёды дапамагае. З філасофскім
спакоем — ён выкладае студэ-
нтам у інстытуце «філасофію»
— бяроцца за любоў «жаночую»
справу. І я яму за гэта вельмі
ўдзячна.

— А ў чым для вас як жанчыны і
актрысы заключаецца шчасце?

— Ох, і складана гэта. Напэўна,
калі на рэпетыцыі, у рабоце над
роляй нешта «атрымалася». Шча-
сце, калі здаровыя мае сыны —
першакласнік Алег і сямікласнік
Глеб. Калі ўсё добра ў маёй сям'і
і ў маім тэатры.

Гутарку вяла
Таццяна АНТОНАВА.

ФАНТАЗІЯ І ВЫСОКІЯ ІМКНЕННІ



Голас у Тоні па-вясковаму напеў-
ны, гамонка ў нас ідзе нетаропкая,
спакойная, з паўзамі. Пакуль я разгля-
даю яе апошнія работы, гаспадыня пры-
носіць чай з ліпавым мёдам.
Атмасфера ўтульнасці, спагады,
дабрыні ахутвае мяне настолькі, што
змушае забыць мітусліваю шумную ву-
ліцу за акном, халодны мокры вецер,
уласныя клопаты і трывогі. Гартаю кніж-
кі, ілюстраваныя маладой мастачкай,
быццам знаёмлюся з прыгожымі, ра-
мантычна ўзнёслымі хлопцамі і дзяўча-
тамі, абаяльнымі спявачкамі-бабулямі,
дасціпнымі казачнымі Ліскамі і Ваўка-
мі... Тоня Лапіцкая яшчэ вучылася ў
тэатральна-мастацкім інстытуце, калі
беларуская народная казка «Андрэяў за
ўсіх мудрэў» з яе малюнкамі з'явілася ў
кнігарнях. Гэта быў 1975-ты год.
Цяпер у выдавецтвах ёй у першую
чаргу прапануюць афармленне дзіця-
чых кніг. І Тоня ахвотна бяроцца за каз-
кі — тут выключная прастора для фан-
тазіі, ілюструе зборнікі вершаў — ёй
імпануе высокі строй думак, чысціня
мастычнага слова. А на рэспубліканскіх
мастацкіх выстаўках экспанаваліся гра-
фічныя аркушы Антаніны Лапіцкай,
прысвечаныя Палессю, створаныя па
матывах твораў М. Багдановіча.
А на рабочым стане ляжыць салід-
ны стос аркушаў — старонкі будучай
кнігі з праявімай назвай «Метадычны
дапаможнік па роднай мове для пад-
рыхтоўчых класаў агульнаадукацыйных
школ». Для дзяцей, праўда, яна будзе
назвацца «ДБВ». Каляровыя малюнкi ў
кнізе не толькі маляўнічыя і дакладныя,



яны вясёлыя, дасціпныя, поўныя радасці
і свята. І мяне трохі зайздросна і сум-
на: па гэтаму падручніку вучыцца мне
позна.

В. ТРЫГУБОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: ілюстрацыі Антаніны
ЛАПІЦКАЙ да зборніка вершаў Міколы
Ароцкі «Колас на іржышчы» і казкі Ар-
тура Вольскага «Сцяпан — Вялікі Пан».

„ЛЮДЗІ НА БАЛОЦЕ“

На кінастудыі «Беларусьфільм» за-
канчваецца работа над двухсерый-
най карцінай «Людзі на балоце» па
аднайменнаму раману лаўрэата Ле-
нінскай прэміі Івана Мележа.
— Творчасць Івана Мележа, — гаво-
рыць аўтар сцэнарыя і рэжысёр-
пастаноўшчык народны артыст БССР
Віктар Тураў, — вяршынная з'ява
беларускай прозы, адна з яркіх стар-
ронак усёй нашай шматнацыяналь-
най літаратуры. У рамане «Людзі на
балоце», які адлюстравуе жыццё бе-
ларускай вёскі ў дваццатай гады,
ярка і рэльефна паказаны глыбінныя
працэсы народнага быцця. Гэта са-
праўды нацыянальны твор з цэлым
сузор'ем каларытных, своеасаблівых

характараў, што нясуць у сабе праў-
ду эпохі.

Для работы над карцінай мы за-
прасілі вялікую групу беларускіх вы-
канаўцаў. У нашым фільме здымаўся
акцёр купалаўскага тэатра Г. Гар-
бук, Л. Давідовіч, П. Кармунін, А.
Мароз, Г. Аўсянікаў, С. Станюта, ак-
цёры абласных тэатраў. Многія з іх у
свой час удзельнічалі ў інсцэніроўках
рамана.

У працэсе здымак мы стараліся
перадаць дыханне часу, аб якім рас-
казвае раман, і адначасова выказаць
гэта сучаснай кінамовай. Наколькі гэ-
та задача ўдалася — пакажа фільм.

Л. ПАЎЛЮЧЫК.

«МАЛЕНЬКІ ПАРЫЖ» НАД СВІСЛАЧЧУ ПАЎЦАРСТВА ЗА СУКЕНКУ



Прыпомні, паважаны чытач, дзіцячую казку, герой якой па парадзе хітраватага ката палічыў за лепшае апывуцца ў вадзе зусім голым, толькі б не быць апранутым дрэнна. Як вядома, ён затым дабіўся поспеху, атрымаўшы ў спадчыну цэлае каралеўства...

Сёння адзенне не мае такога рашаючага значэння ў лёсе кожнага з нас. Хоць, хто ведае... Удалы касцюм, калі і не гарантуе кар'еры, то забяспечвае, як мінімум, добры настрой, упэўненасць у сабе, якая садзейнічае поспеху ў справах. Лішні раз я пераканаўся ў гэтым на паказе мод, які адбыўся напярэдадні жаночага свята ў мінскім Доме мадэлей.

Тут не было ні паўфантастычных, касмічных камбінезонаў, ні сукенак з мудрагелістымі дэкальце. Асабліваць калекцыі была ў яе рэальнасці. Усе паказаныя мадэлі выкананы з матэрыялаў ужо выпускаемых беларускімі прадпрыемствамі — скуры і замшы, вельвету і льну, шэрсці і шоўку. Таму і жанчына тут паўстала такой, якой яна можа быць у лекцыійнай аўдыторыі, службовым бюро, на гарадской вуліцы. Хоць чаму «можа быць»? Хіба не такой мы бачым яе кожны дзень — элегантнай, імклівай, злёгка заклапочанай?

«Іменна да яе, — растлумачыў пазней мастацкі кіраўнік Беларускага рэспубліканскага Дома мадэлей У. Булгакаў, — прыкавана цяпер увага мадэльераў усяго свету. Гэта не бесклапотная дзяўчынка-паўпадлетак стылю шасцідзсятых-сямідзсятых гадоў (успомнім эпоху міні). Яна працуе, клопаці-



ца аб сям'і і доме, мае ўласны густ і... амаль не мае вольнага часу. Наша задача — дапамагчы жанчыне выбраць адзенне, якое б адпавядала яе роду дзейнасці, узросту, схільнасцям і густу. Адсюль і модны сілуэт, паўспартыўны, практычны, з выкарыстаннем даступных тканін».

І спраўляюцца мінскія мадэльеры з гэтай задачай нядрэнна. Іх калекцыі, што прадстаўляюцца на штогадовых агульнасаюзных кірмашах, раскупляюцца, як правіла, поўнаасцю. Прапануюцца ім кантракты і замежныя фірмы. Тут жа, у выставачнай зале, захоўваюцца прызы, атрыманыя асобнымі мадэльямі і цэлымі калекцыямі ў Японіі, Югаславіі і ФРГ. А прэса Фінляндыі пасля аднаго з паказаў ахарактарызавала мінскі Дом мадэлей як своеасаблівы «савецкі Парыж». Па-

кінуўшы добразычлівым фінам права на перабольшанне, згодзімся з імі ў ацэнцы нацыянальных беларускіх калекцый. Іх галоўная вартасць у тым, што распрацоўваюцца яны не толькі для выставак. Папулярныя ансамблі «Песняры», «Верасы», шматлікія фальклорныя калектывы, уключаючы Беларускае народнае хор, Дзяржаўны ансамбль танца, «апранаюцца» тут і прапагандуюць потым беларускую моду па ўсім свеце. Матывы нацыянальнага фальклору шырока выкарыстоўваюцца для святочнага адзення і для штодзённага.

Пасля паказу мод 1981 года мне захацелася пазнаёміцца і з аўтарамі работ. Але гэта было не так проста. Над кожнай мадэллю працуюць дзiesiąткі майстроў — мастакоў, канструктараў, закройшчыкаў, швачак... А ўсяго ў Доме мадэлей

больш за 500 спецыялістаў. Чаму так многа? Справа ў тым, што стварэннем перспектывных калекцый, дэманстрацыяй моды і развіццём добрага густу ў масавага спажывацтва дзейнасць Дома не абмяжоўваецца. На яго паверхах размясціліся некалькі вялікіх цэхаў — лёгкага адзення, верхняга жаночага і мужчынскага адзення, трыкатажу і абутку. Невялікія партыі пастаянна разыходзяцца адсюль па гораду ў магазіны. Купляючы такую рэч, жанчына можа быць упэўнена, што ні на кім не ўбачыць падобнай. Іменна доследныя мадэлі даюць магчымасць заканадаўцам моды вывучаць попыт пакупнікоў.

А галоўны клопат супрацоўнікаў Дома — гэта пастаяннае абнаўленне асартыменту швейных прадпрыемстваў рэспублікі. Яны атрымліваюць адсюль не толькі модныя мадэлі, але і ўсю неабходную для іх творчасці тэхналагічную дакументацыю. Вось чаму Дом мадэлей — гэта і творчая лабараторыя, і мастацкая майстэрня, і выстаўка, і фабрыка...

Зрабіўшы падарожжа па Дому мадэлей, пазнаёміўшыся з тымі, хто стварае моду будучага, яе заканадаўцамі, я зноў вярнуўся ў тую залу, дзе дэманструюцца новыя мадэлі адзення, распрацаваныя беларускімі мастакамі. З веданнем справы я разглядаў цяпер дэталі жаночых паліто, сукенак, касцюмаў.

— Падабаецца? — спытаў я ў жанчын, якія рабілі нейкія замалёўкі ў блакноце.
— Вядома. Хацелася б зрабіць сабе да вясны прыгожую і модную сукенку, воль такую, як, напрыклад, гэтая... Ці воль гэтая... і тая...

Я зразумеў, як цяжка было наведвальніцы выбраць нешта адно сярод такога багацця. Засталося толькі супакойць яе і запэўніць, што ўсе гэтыя новыя мадэлі адзення можна будзе ў хуткім часе купіць у магазіне.

Віктар ПАНАМАРОУ.

НА ЗДЫМКАХ: Вольга ЛАМАКА, мастак-канструктар групы перспектывнага мадэліравання; мадэлі адзення 1981 года.
Фота аўтара.



ПОРІ

ХУТКІЯ СЕКУНДЫ АЛІМПІЦАЎ

У басейне «Алімпійскі» чатыры дні каля 200 мацнейшых плыўцоў Масквы, Ленінграда, амаль усіх саюзных рэспублік, а таксама ГДР, Венгрыі, ФРГ, Швецыі, Чэхаславакіі, Фінляндыі, Італіі, Кубы, Румыніі, Польшчы і Францыі спаборнічалі ў адкрытым зміннім чэмпіянаце СССР.

Увага аматараў спорту была прыкавана да выступлення чэмпіёнаў і прызёраў Маскоўскай Алімпіяды. І амаль усе з іх пацвердзілі свой высокі клас, асабліва такія плыўцы, як В. Сальнікаў, А. Сідарэнка, С. Фясенка, С. Каплякоў, Р. Жулпа і іншыя.

Мінулым летам мінчанка Эльвіра Васількова ў гэтым

жа басейне заваявала сярэбраны алімпійскі медаль у плаванні брасам на дыстанцыі 100 метраў. На гэты раз мінчанка перамагла з вынікам 1.11,12 хвілін.

Студэнтка Гродзенскага тэхнікума фізкультуры 18-гадовая Ірына Ларычава выступала ў плаванні вольным стылем на 200, 400 і 800 метраў. Фінальныя заплывы на 200 метраў спачатку складаліся для Ірыны не зусім удала. На адзнацы 100 метраў яна ўступала алімпійскай чэмпіёнцы ў эстафеце З. Хюлсенбек (ГДР) амаль секунду. Затое другую плавніну дыстанцыі Ларычава праплыла хутчэй за асноўную саперніцу. У выніку спартсменка «Чырвонага сцяга» першынствавала з вынікам 2.04,62. Ззаду Ларычавай, якой не ўдалося стартаваць на Алімпіядзе-80, засталіся вядомыя ўдзельніцы Алімпійскіх гульняў, у прыватнасці О. Клявакіна і Н. Струннікава.

Добра выступіла Ірына і на дыстанцыі 800 метраў. Яна фінішавала другой за

Камісаравай. Да сярэбранага медала Ларычава дадала і рэкорд БССР — 8.47,49.

У апошні дзень спаборніцтваў спартсменка атрымала перамогу на дыстанцыі 400 метраў. У выніку ў І. Ларычавай тры медалі, два з якіх залатыя. Такого дасягнення не дабілася на гэтых спаборніцтвах ні адна спартсменка.

18-гадовы мінчанін Аляксандр Бучанкоў выступаў у плаванні батэрфляем на двох дыстанцыях. Лепшым аказаўся заплыв на 200 метраў, дзе Аляксандр заваяваў «бронзу» — 2.05,09. На больш кароткай дыстанцыі мінчанін фінішаваў шостым.

На маскоўскім турніры паспрабавалі сілы і некалькі іншых плыўцоў з Беларусі. Пакуль яны не занялі высокіх месцаў, але прыцягнулі ўвагу спецыялістаў. Гэта юныя Алена Гвоздзевы, Наталля Цянчурына, Алег Варашылін і Сяргей Мяснікоў. Усе яны паказалі надзвычайна дзяржаны ўзросту дасягненні ў плаванні вольным стылем.

ЗОЛАТА ВІКТАРА БУХВАЛА

На чэмпіянаце свету па барацьбе сама сярод юніёраў, які закончыўся ў сталіцы Іспаніі Мадрыдзе, залаты узнагароды ў вагавай катэгорыі да 74 кілаграмаў удастоены мінчанін Віктар Бухвал.

ДЭБЮТАНТ СУПРАЦЬ ПРЫЗЁРА

Мінская «Іскра» — дэбютант вышэйшай лігі першынства краіны сярод жаночых каманд. І тым не менш беларускія валебалісткі некалькі гульні ў правялі, як кажуць, па-гросмайстарску.

Прыемны сюрпрыз, напрыклад, — выйгрыш «Іскры» ў леташняга сярэбранага прызёра каманды ТТУ з Ленінграда. Дэбютанткі перамаглі з лікам 3:1. Вызначылася ў гэтай сустрэчы капітан беларускай каманды Тамара Коцікава.

ЗІМОВЫЯ БУКЕТЫ

Спляліся ў абдымках кветкі, зробленыя з далікатных, паўпрозрастых палёскаў белай ружы і фізалісу. Гэта кампазіцыя, названая юнымі натуралістамі «Золушка і прынец», — адзін з трохсот экспанатаў, прадстаўленых на выстаўцы «Зімовы букет», якая адкрылася ў мінскім Доме настаўніка. Аўтары работ — вучні школ горада.

Тут што ні экспанат, то непаўторны твор, поўны гэрэзлівай выдумкі, нечаканых пераўтварэнняў... У гэтай казанчай краіне пасяліліся разам Чырвоная Шапачка і Стары Хатабыч, Беласнежка і сем гномаў, забавныя звяркі.

Увагу наведвальнікаў прыцягвае маляўнічая палітра букетаў, у якіх нечакана суседнічаюць засушаныя кветкі і каласы, галінкі сасны і чароту. Замест ваз — кауны, гарбузы, а то і проста дупло дрэва. Амаль трэцяя частка букетаў належыць вучням чацвёртай мінскай школы. Пазэзія і цёплай прасякнута кожная кампазіцыя.

НАВАСЁЛЫ

23 алені пасяліліся сёлета ў Хорастаўскім лясыніцтве, што пад Салігорскам. Прывезлі іх сюды з Беларускай пушчы.

Для іх адвалі вальпер плошчай каля дваццаці гектараў. За агароджу завезлі сена, прыгатавалі кармушкі.

У лясах раёна да гэтай пары аленьяў не прыкмічалі. Завезеныя жывёліны ў красавіку або маі, як толькі паявіцца зеляніна для падкорму, будуць выпушчаны на волю.

Гумар



Са святам!



Без слоў.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80; 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 427